

133502

Anul XIV.

Nr. 118.

Povești din țara Cehului

DE

BOJENA NIEMŤOVÁ (Autoarea „Bunicei“)

Traduse de ABATELE METODIU ZAVORAL.

Prețul 4 Lei.

„ASOCIAȚIUNEA pentru literatura română și cultura poporului român“.

Intemeiată la 1861.

PREȘEDINTE DE ONOARE:

M. S. Regele FERDINAND I.

Prezident activ:
Vasilie Goldiș,

Vice-prezident:
Dr. Oct. Russu,

Comitetul central al „Asociațiunii“ numără 30 de frunzași din toate păturile societății românești.

E de datoria fiecărui bun Român să sprijinească „Asociațiunea“ abonând publicațiile ei și înscriindu-se de membru.

Taxele de membru sunt următoarele:

Membru fondator al Casei Naționale, odată pentru totdeauna	Lei 1000—
Membru fondator al „Asociațiunei“, odată pentru totdeauna	„ 400—
Membru pe viață al „Asociațiunei“, odată pentru totdeauna	„ 200—
Membru activ al „Asociațiunei“, anual	„ 10—
Membru ajut. al „Asociațiunei“, anual	„ 2—

1535
BIBLIOTECA POPORALĂ A ASOCIAȚIUNII.

Anul XIV.

Nr. 118.

POVEȘTI DIN ȚARA CEHULUI

DE

BOJENA NIEMTOVÁ

BCU Cluj / Central University Library Cluj
:: (AUTOAREA „BUNICEI”) ::

Traduse de

Abatele Metodiu Zavoral

BCU Cluj-Napoca

RBCFG201504485

SIBIIU, 1924.
EDITURA ASOCIAȚIUNII.

Abatele Metodiu Zavoral.

Prefață.

I.

Poveștile de față sunt tălmăcite pe românește de un „om“ bun. Multe mii de țărani români vor fi auzit de abatele Metodiu Zavoral din Praga, dela mănăstirea Strahovului.

Abatele, adecă starețul mănăstirii acesteia (ridicată din 1140!), se plimba plin de compătimire, zi de zi, pe la căpătâiul celor răniți, în decursul războiului, în orașul Praga, și numai că s'a oprit odată lângă patul unui bolnav. Voia să-l mângâie abatele și l-a agrăit în limba maicii sale, limba cehă, dar nu mergea. A încercat pe nemțește. Nu. A rupt două-trei vorbe pe ungurește. Nu era ungur. Italienește? Nu. Rutenește — nu! Mare minune! Ce să fie rănitul? Mai știa abatele franțuzește, englezește spaniolește, latinește, grecește — dar limbile astea nu le va fi vorbit bolnavul. Când colo a ieșit la iveală că este un cioban român, dela oi, din Ardealul nostru.

Abatele dorea cu orice preț să dea mână de ajutor celui ajuns în streini, ca să priceapă acesta că și acolo sunt oameni. A luat un abecedar — dar ciobanul meu nu știa bucoavnă. Inceț pe 'nčetul a învățat abatele

câteva cuvinte românești, ajutându-se cu lătimeasca și franțuzeasca, limbi înrudite cu a noastră. A mai avut norocul să se abată prin spital un învățător român, care să-i dea deslușiri mai multe și așa — și cu ajutorul profesorului Urban Iarnik, prietenul Românilor, — a ajuns să vorbească și să scrie românește de-a mai mare dragul.

Timp de 3 ani de zile pe mulți soldați români a mângâiat abatele și multora le-a dat merinde sufletească, fiindcă mergea prin spitale totdeauna cu broșurele de lectură românească, aleasă.

În mănăstire s'a înființat un lazaret și acolo cetea cu glas tare snoave, povești, romane, poezii populare, în timp ce soldații răniți zăceau în paturile de suferință ale lor. Așa căuta „omul“ acesta să le alunge urâtul și să-i ridice sufletește.

Abatele ocupa un rang mare, rangul de episcop, era pe vremea războiului președintele „Crucii roșii“, secția cehă, și venea de multe ori dela ședințele unde vorbise cu baroni și prinți, ceasuri îndelungate — se apropia de patul țăranului român dela coarnele plugului și mărturisea adeseori: mă simțesc mai bine lângă oamenii ăștia, cari nu știu să se prefacă! „Diplomația subțire“ îi era așa de disprețuită!

Cu câtă dragoste cetea cărțile noastre de povești, în cari învinge binele și frumosul, întocmai ca în poveștile poporului său, și —

purtat de gândul de a apropia cele două neamuri — s'a aşternut pe muncă, să traducă în româneşte poveşti cehe şi slovace din una din cele mai vestite scriitoare din Boemia sa de pe atunci, din Bojena Niemţová.

Aşa s'au născut poveştile de faţă. În fiecare zi scria cu creionul câte 30—40 de rânduri, în româneşte şi le coregea cu sârguinţă, iar — mai pe urmă — cetea poveştile soldaţilor noştri.

„Măria Sa“, că soldaţii români îi ziceau „Măria Sa“, are o mamă bătrână, bătrână, oarbă de multă vreme.

An de an se duce abatele să o cerceteze într'alt orăşel din Cehia, unde locuieşte. În decursul războiului s'a apropiat de mama sa şi aceasta i-a spus, într'un glas plângător: „Vai, dragu' mamei, da' am auzit că ai început să înveţi o limbă, căreia îi zice româneşte“. — „Început, mamă“, a zis fiul. — „Da ce fi-a trăsniţ prin cap?“, a întrebat bătrânică. „N'ai destule? Ce te mai sdrobeşti?!“ — „O, mamă“, i-a răspuns fiul. „E vorba să sar într'ajutor la oameni năcăjiţi, cari nu se pot ajuta aici la noi“. — „Aşa? Atunci e alta! Aşa mai înţeleg şi eu! — Ei, ian să te auzim. Spune ceva pe româneşte!“ Şi a început abatele să-i citească în armonioasa limbă românească câteva propoziţii. „Vai, dragu mamei!“, a oftat mama cea bătrână, „da, nu 'nţeleg boabă! Da nimie!“, apoi tot s'a dat împăcată — fiindcă fiu-său vrea să ajute pe omul ajuns la aman.

Și mult și bine a ajutat abatele. Lăsa să vorbească „omul“, într'o vreme, când era deslănțuită fiara sălbatică. Lăsa să scrie soldații acasă la ai lor, dădea poruncă să învețe să scrie, strângea mâna chiar și celor cu boale de ochi, de „trahomă“, ținea, la operații, mâinile bătute de soare ale plugarilor români și povestea blând: las' că trece și asta!

Spuneți o meserie mai nobilă pentru zilele noastre de dihonie, decât aceasta: să potolești urile, să se tămăduiască rănille, cu alifia doftoricească și sufletească!...

II.

Datoria noastră este să ne dăm osteneala să cunoaștem și noi poporul cehoslovac, din mijlocul căruia au purces frumoasele povești de aici. Iată cum descrie un călător francez un sat ceh: „Nu cunoști încă un sat din Cehia? Să ne dăm jos din tren în P. Ne duce un drum frumos până acolo. Ei, ce zici de casele astea mititele, cu zidurile albe ca zăpada, pe partea din jos boite, de jur-împrejur, în albastru ori în verde? Odată pe an le dau culoare nouă, de Paști. Iar te uită la grădinile cele drăgălașe, cari împodobesc, spălățele, pomiiăștia tăiați și lipiți; nu e coperiș, care să fie dărăpănat. Nu ți se pare ca și când ar respira totul a bunăstare și mulțumire: porțile cele mari, ferestrelle duple, perdelele luminoase; și școala asta nouă și moșiile mari

și șoproanele pline cu mașini agricole?! și cârdurile cele nesfârșite de găște! ce-ți pasă dacă toate femeile n'au nici ciorapi, nici ghete, în picioare, când pleacă pe câmp sau pe uliță!

„Să mergem mai departe, până la Ponekovicé. Drumul este bun. Vezi tot lucruri minunate, ca cele de până acum — nu-i așa?. Case îngrijite, pomi fără de vâsc, fără de mușchiu, țărani trupeși. Du-te mai departe până la Tolnice, pe valea cea mică cu luncile cele frumoase. De jur-împrejurul locului pe care se află clopotnița — clopotnița asta, care stă singură e ceva caracteristic cehesc! — case luminoase, ulițe curățate cu mare grije, pomi roditori bine îngrijiți... ?“ (După „Revue française de Prague“, revista franțuzească din Praga.)

Nu-i așa că simțiți frumusețea unui sat descris așa de bine? Să ne plimbăm cu gândul acum printre Slovaci.

Ascultați cum descrie nește sate slovăcești un călător francez (dl L. Piérard, în „Gazette de Prague“, 20 IX. 924), acum, după războiu :

„Catay, Vajnory, Zwansbach : în amintirea mea aceste trei frumoase sate slovăcești reinvie toate trei cu aceeaș putere. Au aceeaș înfățișare ; le confund unul cu altul. Drumul de țară prăfos, desfundat, se lărgeste de-odată brusc și numai că se preface într'o piață, care este totodată singura uliță a satului.

Biserica este un turn modest, unde se află clopotul municipal: iată singurele două „monumente”. Casele se aseamănă ciudat de tot. Sunt bine puse în rând, la marginea drumului. Fiecare din case intruchipează o mică gospodărie (fermă). Odaia de locuit este înaintea. Șura, staulul, grajdul, alelalte încăperi vin mai apoi și iau loc într'o curte lungă, pe care o iai la prima vedere drept o ulicioară, când s'a deschis poarta cea mare. Când am ajuns în satele acestea adormite, amorțite în căldura copleșitoare a înainte-de-amiezii, am îngrozit și am pus pe fugă, silind să sboare, cârduri întregi de găște. Să înțrăm la starostele (primarul) sau în vreuna din casele ale căror părți albe de cătră stradă sunt subliniate, jos, de un strat verde sau de un albastru viguros. Întâia încăpere, care dă în curtea de din lăuntru este bucătăria albică cu var. Și iată surprinderea, minunea: de-asupra căminului, sub cerul liber, e înfrumusețat păretele cu o pictură al fresco în tonuri vioaie și curate, (pictură al fresco este pictura cu culori muiate în apă de var, pe un părete tencuit proaspăt). Se pot deosebi pasări, flori, insecte, ramuri încolăcite, palmete, toate desemnate naiv, stângaci, dar într'o coloare, într'o armonie de culori aleasă, de o fantazie, de o bogăție de invenție întru adevăr surprinzătoare. Desemnurile acestea sunt făcute de femeile din casă, de țărance, adeseori neștiutoare de carte, de fete țărance

câteodată, cari — lăsând să le vorbească închipuirea — lucrează la o astfel de decorație în decursul unui an sau un an și jumătate. Plafonul este pictat și el, semănat cu stele. De asemenea celelalte părți ale edificiului, ca de pildă „isba“, unde pe paturi puse unele peste altele sunt adevărați munți de perini brodate, în picioare, puse 'n rând în decursul zilei. Mesele, băncile, etagerile (polițele) sunt desemnate, de asemenea, cu o artă ce-ți desfată ochii și îți aduce aminte adeseori de Rusia și câte odată îmi aduc aminte de lucrurile de dogărit, pictate, pe cari le săvârșesc în decursul iernii pescarii din Friza (o provincie în țara Olanda). N'am decât să arunc ochii în jurul meu; văd și alte produse ale acestei arte populare slovace, atât de desfătătoare, mai cu seamă ceramica (olăria) cu podoaba galbenă și verde, care nu se potrivește de loc cu îngrozitoarele obiecte de bazar de fabricație nemțească; lcoane religioase naive sau bătărane; reproduceri (în cromo) strigătoare, întruchipând pe Viergura, pe Luther la Worms, pe amiralul Coligny pe Francisc Iosif sau pe Masaryk (președintele Republicei) încheie, împreună cu cununile de cununie, decorația „isbei“.

„Dar iată că țărani, la cererea noastră, ne arată hainele de duminică și de sărbătoare. Ce minunăție! Te orbesc! Vestе, cămăși, bluze și broboade cusute cu roșu, cu negru, cu verde,

de aur și de argint. Lucrul este de o migală de paianjen, și sunt aceiași țărani fără de cunoștință de carte, aceia, cari au făcut și desemnurile de pe păreții casei și cari, la șezătoare, au meșterit cusăturile astea, strălucite capo d'opere de paciență și de gust artistic.

„Aici ne atingem de virtutea secretă a acestui instinct artistic, care există la popoarele cele mai primitive, cari se dau așa cum sunt, viergure și pe cari educația (învățătura), civilizația vine câteodată să le corupă, să le strice...”

Cetitorul atent va fi putut să-și pună o sumedenie de întrebări, în decursul descrierilor acestora două: cum e la noi și cum e la ei? Multe puncte asemănătoare! Dela ouăle de Paști încondeiate, până la poveștile astea, unde găsim și pe Prâslea năsdrașvanul și pe fata mintoasă și pe Făt Frumos.

Cetiți, cetitori domniavoastră, aceste plăsmuiri ale satelor cehești și slovăcești și bucurându-vă de ele, aduceți-vă aminte și de abatele Zavoral, care v'a prilejit bucuria. Va fi fericit, acolo, pe muntele Sionului din Praga-Strahov, știindu-vă cu o carte plină de sănătate, isvor de întremare, în mână, carte, care apropie două neamuri, cari au suferit la fel sub un regim despotic și mașter. Acum, când s'a dat lozinca: „Cunoașteți-vă popoare!” o cârticică de felul acesteia poate aduce bine în satele românești.

Șurina, „domnu' împărat“, și Otolenca.

(Poveste slovacă.)

Ci-că au trăit odată în lume doi împărați. Unul din dânșii era Șurina, „domnu' împărat“, care era împărat bun și milostiv. Celălalt era un vrăjitor rău și proclat, că toți se temeau de el. Șurina împărat îi sta ca un spin în ochi și își săra inima, făcându-i toate relele ce numai putea. Șurina, „domnu' împărat“, avea un fecior drăgălaș, pe care și pe el îl cheamau Șurina; acestuia îi purta de demult Sâmbetele vrăjitorul și căuta cum să-l prăpădească. Intr'o zi ieși Șurina cel tânăr la vânat și alergând foc și pară după o căprioară, mi-ți-se rătăci în munții pustii, depărtați și piéri vânătorilor din ochi. Văzând una ca asta vrăjitorul, care mereu sta la pândă, se prefăcu în smeu, apucă pe crăișorul Șurina de braț și-l purtă în împărăția sa. Iuzadar striga și se împotrivea Șurina, nimeni nu-l auzea, dar vrăjitorul nu ținea de loc socoteală de dânsul. Nu departe de palatul său se coborî cu el la pământ și apoi îl purtă înăuntru. Toți curtenii și cu cei ai

casei vrăjitorului alergară laolaltă, îl luară la răspăr pe bietul Șurina. Chiar și cele două fete ale vrăjitorului îi dădeau poreclă și îl trăgeau pe sfoară, numai fata cea mai mică, Otolenca, se uita cu milă la dânsul. Șurina le lua toate bine în seamă. Vrăjitorul împărat îl lăasă apoi să-l ducă în temniță și dădu poruncă strașnică să nu-i dea nimica afară de apă și de o felie de pâine și chiar asta numai odată pe zi. Dar Otolenca îi aducea în fiecare seară o bucată de carne și un pahar de vin, fiindcă din clipa dintâiu îi căzuse cu tronc la inimă. Dar tatăl ei, ăst rău vrăjitor împărat, a poruncit să-l aducă din temniță la dânsul, ca să-l poată să-l chinuiască și mai mult. După ce-l aduseră, îi zise răstit: „Ascultă, ai să te duci în josul casei, acolo vei afla o poiană, să mi-o sapi, să sameni pomi, dar așa ca până dimineața să crească, să înflorească și să rodească și roadele lor ai să mi le aduci. Haide!”

Otolenca, fiind de față la porunca tatălui, privi șireată la Șurina, dar el n'a înțeles privirea ei și s'a dus mâhnit ca vai de el. Când să isprăvească un lucru ca ăsta! Vedea că nu-i chip și că are să-și piardă viața. Se

duse în poiană, începu chiar să și sape, dar cu cât săpa mai mult cu atâta se și încredința că se chinuia degeaba. Cătrăniindu-se de mânie, aruncă sapa la pământ și se așează pe răzor. „De-a surda mă trudesce“ își zise sărmanul; „căci de când e lumea, n'a mai auzit nimeni să fi isprăvit cineva atâta muncă într'o vreme așa de scurtă“. Și-a pus capul în palmi și ședea fluierând a pagubă. Dar și Otolenca, tot cu gândul și cu jindul la feciorul tinăr, era supărată. Nevasta împăratului i-a fierț lui Șurina de prânz niște broaște, le-a aruncat într'o oală, apoi a poruncit Otolencei să le ducă lui Șurina. Otolenca știa bine cum stau lucrurile; așteptă clipa, în care ieși mama din odaie; îi fură atunci vârguța, pe care o ascunsese mama, căci și Otolenca se pricepea bine la vrăji. Nu voia — Doamne ferește — să aducă voinicului niște broaște la prânz; mai bucuroasă voia să-i ducă prânzul ei. Așa se duse la Șurina și-l află șezând la pământ și trist de par'că-i tot ploua.

„Ei, dragul meu, nu te dăoli“, strigă fata, chiar de departe. „Este adevărat că ți-a trimis împărăteasa niște broaște la prânz, dar eu le-am aruncat la pământ și ți-am adus un prânzișor de-a mai mare dragu'“.

Șurina împărat arată fetei ce a isprăvit pân' acum. „Ei, de asta să nu-ți fie teamă — vezi, aci am o vârguță; de'oiu lovi pământul cu dânsa, toate vor crește, vor înflori și vor da roade cum îți poruncise tata“. — Șurina nici nu știa cum să mulțumească fetei celei bune. S'au așezat la pământ, s'au apucat de povestite și de mâncat, dar Otolenca până să se ducă, lovi pământul cu vârguța și — iată — în aceeaș clipă creșteau din pământ, fel de fel de pomi, creșcuți înfloreau și apoi purtau și roade. Apoi se duse Otolenca, iar Șurina sta pe gânduri, cât de frumoasă și bună e fata aceea. Ziua a doua, des de dimineață, aduse vrăjitorului celui rău poamele. Puteși să vă închipuiți cum se mira proclețul, care sta să jure că Șurina nu va putea să isprăvească de loc un lucru ca acesta.

„Ei, pentru astăzi ce fel de muncă o să-mi dai, stăpâne“ ? îl întrebă tinărul. „Du-te acolo pe dealul acela, să mi-l lăzuiești, apoi mi-l sădește cu viță, dar mâine dimineață să-mi aduci struguri“, îi porunci vrăjitorul, răstit. Șurina se duse la muncă, începuse să lăzuiască puțin, dar tot gândi în sine: „Ei,

degeaba mă ostenesc, struguri tot nu pot să scot până dimineață, de nu mă va ajuta fata cea frumoasă“. Dar Șurina era un fecior frumos, frumos de pica, și Otolencei tare îi plăcea de el, de aceea veni și ziua de-a doua tocmai așa ca 'n ziua cea dintâiu — strigând chiar de departe la fecior să nu fluiere de loc a pagubă. „Impărăteasa ți-a fiert niște șerpi la prânz, dar eu i-am aruncat la pământ; ești vrednic tu să mânci șerpi? Și vărguța ți-am adus-o, așa că vom isprăvi bine cu vița — numai să nu mi-te chinuiești, sufletul meu!“

Întinse prânzul lui Șurina, lovi pământul cu vărguța, și iată: cât ai clipi din ochi pieriră pomii bătrâni, vița începu să crească din pământ, să înverzească, să înflorească, crescând mereu și tot mai iute, iar până nu se duse Otolenca, atârnavă chiar ciorchine grele de struguri în tufișuri.

— „Ei, fată frumoasă, cu ce am să-ți răsplătesc toate câte le faci pentru mine?“ zise Șurina, mișcat adânc. Dar Otolenca numai zimbi, luă oala și cu vărguța și se cam mai duse. Intr'aceea se gândea Șurina numai și numai la dânsa. Dimineața îi aduse vrăjito-

rului strugurii; acesta nici nu voia să-și crează ochilor, că ar fi fost cu puțință să isprăvească cineva afară de dânsul un asemenea lucru.

Șurina aștepta o nouă poruncă. „Ai să mergi în vale; acolo vei da de o grămadă de stânci; ai să le macini și să-mi aduci mâine des de dimineață pâine coaptă din dânsule.“; porunci vrăjitorul, tare încredințat că nu se poate cu nici un chip să isprăvească feciorul una ca asta.

Șurina se duse. Poamele acelea și strugurii tot îi băteau capul împărătesei. „Bărbate, asta nu-i lucru curat! Fata noastră trebuie negreșit să fie în legătură cu Șurina, că el singur niciodată nu le-ar fi isprăvit pe toate. Trebuie să le vin eu de hac și apoi am să le arăt ce și cum. Am să mă duc cu prânzul eu însă-mi, pe mine nimeni nu mă înșală“. „Ei, nu mai dondăni atâta“, s'a răstit la dânsa vrăjitorul. „Otolenca e o fată bună, fără nici un cusur. Dă-i pace și nu mai iscodi!“

— „Noa, nebunule bătrân, ai să vezi“, — strigă zgripțuroaica de babă, fără să mai zică ceva. A copt lui Șurina niște șopârle la

prânz și trimise pe Otolenca cu prânzul. Dar fata cea șireată băgase de seamă că plănuiau bătrânii vre-o drăcie și că bătrânul era cătrănit par'că i-ar fi dat cu ardeiu pe la nas, de aceea ascunse bine văruguța și se grăbi cu prânzul afară din palat.

Crăișorul Șurina rupse niște stânci — dar să facă făină și pâine din dânsule nici pomină. — Tare nerăbdător aștepta pe Otolenca și abia ce o zări de departe îi și ieși înainte.

„Au vrut să-ți aduc șopârle la prânz, dar știind că nu ți-ar prii de loc, ți-am adus ceva mai gustos. Mama cam bănuiește că îți ajut la muncă; n'a lipsit mult și ți-ar fi adus prânzul ea însăși, dar spre norocul nostru împăratul tot a isbutit să-i scoată gândul din cap. De-ar fi venit, vai și amar de noi amândoi!“

— „Dar eu unul nici pentru lumea întreagă n'aș da bucuria, că ai venit iarăș la mine, fată frumoasă!“ strigă Șurina, apucându-o de mână. Otolenca îi întinse prânzul, îmbiindu-l să îmbuce puțin, iar Șurina nu voia de loc, numai la dânsa se uita, par'că o sorbea cu ochii.

— „Ei, noi tot vorbim de clacă și trebuie să coacem făina și pâinea“, își aduse aminte Otolenca și luând vârguța în mână, lovi stâncile cu dânsa și stâncile îndată se risipiră, lovi pământul și din dânsul se ridică o moară, în care făina se măcină singură, aluatul se mestecă singur, pâinea se frământă, se vâri în cuptor și iarăși ieși din cuptor fără nici un ajutor. După ce au isprăvit toate, zise Otolenca: „Nu se poate să zăbovim pe aici prea mult, că ne ajunge negreșit împărăteasa, mama mea, și apoi vai de capul nostru“.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

„Și eu m'am gândit la asta“, zise Șurina, „de n'ar fi bine să o tulim la fugă împreună, cam în puterea nopții?“

— „Fără îndoială că-i așa“ răspunse Otolenca; „numai să rabzi încă pușintel', am să mă chibzuese ce și cum“. Cu asta se despărțiră. De-abia se zărea geana de ziuă, în răsărit, Șurina și aduse împăratului pâinea coaptă din stânci. Pe împăratul îl apucară toate năbădăile de oțărît și înbufnat ce era — da nu zise nici bleau.

— „Eh, văd și eu, că ai isprăvit toate câte ți le-am poruncit; azi te odihnește puțin, mâine am să-ți dau iarăși o muncă“ — îi zise,

și Șurina se duse. — Dar împăratul era foc și pară de cătrănit și se învoi cu nevastă-sa să coacă pe Șurina în ceaun. Otolenca le auzi toate și spuse lui Șurina ce se petrece în casă — apoi se hotărîră că noaptea au să o croiască la fugă.

— „Când voiu spăla uneltele și voiu zângăni de trei ori cu farfuria, să fii gata“. — Așa semn îi dădu.

Zis și făcut. Cam spre miezu' noptii apa în ceaun începu să clocotească și Otolenca trebuia să trezească pe tată, dar ea trezi pe Șurina. „Să taci chitie“, îi șopti ea „și să-mi mai fâgăduiești, că niciodată n'ai să mă uiți“.

Bun-bucuros i-a fâgăduit-o Șurina, că ținea la dânsa ea la ochii din cap. Apoi luă Otolenca vârguța, merse spre vatră, unde clăcotea apa, făcu pe o peatră de pardoseală un cerc și stupi în cercul ăsta. Mai apoi se prefăcu în porumbiță, iar pe Șurina îl prefăcu în porumb și sburară amândoi pe fereastră afară. N'a ținut mult și se trezi și vrăjitorul împărat. — „Otolenco“, strigă el, — „clocotește apa?“ — „Ba bine că nu!“ răspunde scuipatul pe pardoseală. — După

o clipită strigă tata iarăş: „Otolenco, te scoli?“ — „Mă scol, mă scol“, — răspunde scuipatul. — Tocmai se trezi într'aceea din somn şi împărăteasa. „Otolenco, întinde-mi caşaveica şi rochia“ — iar stupitul iarăş răspunse: „îndată, îndată“. „Ei, ce vrea să zică de te îmbraci aşa de încet şi noi trebuie să te tot aşteptăm?“ — strigă împărăteasa după o clipă şi nemaiputând să rabde, se sculă din pat, se uită — dar la cuptor nimeni — *pătuleţul* Otolencei gol şi goală odăiţa ei însăş.

— „Auzi, bărbate, nu vezi că au scăpat amândoi?“ strigă bătrâna. „Bată-i pustia să-i bată“, răcni vrăjitorul, sculându-se din pat.

— „Aşa-i fata ta! îi crezi şi de-a doua oară, nebunule bătrân ce-mi eşti!“ Bătrânul tăcea mâlc, cum tace peştele în borş, la foc — ştia acum şi el că a greşit.

— „Ce mai stârceşti aici? Pripeşte-te, prefă-te în nouraş alb şi aleargă după dânşii cât se poate de repede“.

Vrăjitorul cât ai clipi din ochi se pre-prefăcu în nouraş şi sbură ca vântul.

Tocmai atunci zise Otolenca lui Şurina: „Ei, mă cam arde faţa stângă — uită-te îndărăt dacă nu vezi pe cineva?“

„Nu văd pe nimeni, numai un nou-raș alb“, răspunse Șurina.

„Are să fie unul din dânșii. Oprește-te!“ Apoi lovi cu vârguța pământul și numai decât câmpul era arat, ea însăș se prefăcu în grâu și el o păzea, prefăcut în argat. Nou-rașul se coborî jos, vrăjitorul bătrân se apropiă de argat și îl întrebă: „Omule, n'ai văzut mergând pe aici doi drumeți, un fecior cu o fată?“ „Zău că i-am văzut“, răspunse Șurina, „cam atunci când am sămănat grâul ăsta, — erau doi oameni tocmai așa ca cei pe cari îi cauți dta.“ — Vrăjitorului îi ieșiau ochii de necaz, dar ce era să facă? Iară se prefăcu în nou-raș și sbură acasă.

„Ce-ai isprăvit, cap de bărbat, de te-ai întors așa de repede?“ se miră zgriptoroaica.

„Cine știe unde i-a înghițit pământul; eu nici iepure, nici popă n'am văzut, numai un argat, care păzea grâul“.

— „Ce spui, prostule?! tocmai ăștia erau dânșii! Te-au potcovit bine! N'ai putut să rupi un spic din grâul ăsta?“ se burzuluia vrăjitoarea șuchiață, dar vrăjitorul trebui să se prefacă într'un nou-raș negru și să alerge din nou după fugari.

Otolenca spuse tocmai în clipa potrivită lui Şurina, să se uite îndărăt, de nu vede pe nimeni, că tare o ardea obrazul drept. „Văd acolo un nou-raş negru sburând“, răspunse Şurina. Idată ştiu Otolenca că negreşit este unul din vrăjitori.

— „Stăi locului“, porunci ea, „o să mă prefac într'o bisericuţă şi pe tine te prefac în sihastru“. Lovind pământul cu văruguţa s'a ales bisericuţă şi Şurina s'a schimbat în sihastru. Vrajitorul se lăsă jos şi întrebă pe sihastru: „Spune-mi, frate, doară n'ai văzut pe doi drumeţi, un fecior cu-o fată?“ — „Eu unul hălăduiesc aici de când e lumea, dar niciodată n'am zărit pui de om; numai atunci când au zidit bisericuţa asta, am văzut pe doi oameni mergând pe-aici“. — Straşnic se supără vrăjitorul şi se duse ată acasă. — „Noa, nebun bătrân ce-mi eşti, iară n'ai adus pe nimeni? de ce-ai umblat teleleu? ce ai isprăvit şi ce-ai văzut?“

Vrăjitorul îi spuse ce şi cum, dar baba îi zise că bisericuţa şi sihastrul au fost tocmai fugarii, pe cari trebuia să-i prindă.

„Acum am să mă duc eu însă-mi; vei vedea că le voi veni de hac“, zise ea şi,

cătrănită nevoie-mare, alergă într'un colț, încălță ciobote, dar ciobote uriașe, cu cari la fiecare pas ai fi mers o poștă de drum. Luându-și picioarele în cărcă alergă de rupea pământul.

— „Ei, zise atunci Otolenca, acum mă ard amândoi obrajii. Uită-te îndărăt“.

— „Zău că vine! Uită-te numai, uită-te!“
 Abia ce zări Otolenca pe sgriptoroaică, porunci lui Șurina să alerge o leacă de drum mai 'nainte, iar ea însăș pări pământul cu vârguța — și iată — îndată se ivi un lac și ea se schimbă în rață. — „Acolo sânteti, bată-vă pocnitu' să vă bată?“ strigă coto-roanța de babă, — „acum nu-mi mai scăpați“. Și descălțându-și ciobotele sări în apă, să prindă rața. Rața înota mereu spre mijloc și după ce merse baba și acolo, iute ca săgeata se întoarse spre malul, unde erau ciobotele, se prefăcu la față, încălță ciobotele și o tuli la fugă după Șurina, iar *huiduma* rămase păcălită în glod. Ne-mai-putând de ciudă, mi-ți blestemă pe Șurina, să uite pe Otolenca, îndată ce îl va săruta o altă femeie, iar pe Otolenca o blestemă, să nu trăiască cu Șurina decât peste șapte ani. —

A fost silită vrăjitoarea să meargă două sute de poște pe jos — mergând pe drum uită cu totul drăciile și vrăjile ei și pe deasupra vrăjitorul o și luă peste picior că s'a lăsat amăgită așa de prost.

Cei doi erau nespuse de fericiți că au scăpat; meraseră mai departe și pe drum se sfătuiau, pe unde să se ducă mai întâi. „O să fie mai bine“, socoti Șurina, dacă o pornim oblu la părinții mei, acolo avem să trăim după placul nostru“, — „Eu merg cu tine, de vrei și tu, altfel am să rămân unde m'ai lăsa“, zise fata. — Dar aveau înaintea lor încă o cale nespuse de lungă; trebuiau să treacă prin multe văi și munți și pe drumuri, până ce ajunseră în orașul unde locuia Șurina cel bătrân. „domnu' împărat“. Ajungând acolo, zise Șurina iubitei sale, înaintea curților: „Știi ce?, eu am să mă duc în palat, mă voi arăta supușilor mei și după ce mă vor întâmpina, am să mă întorc aici la tine. Tu să rămâi la fântâna asta ori urecă-te în copacul ăsta și așteaptă până ce mă întorc“.

— „Dar tu mă vei uita“, se văeta Otolenca, aducându-și aminte de blăstemul mamei.

— „Nici când, sufletu' meu drag“, o încredință Șurina, sărutându-o pe obraji și se

legă cu jurământ că n'are să o uite. Îl rugă încă odată să nu se lase sărutat de nimeni, apoi îl lăasă să se ducă.

Venind în oraș, întrebă Șurina pe un vecin ce-i nou.

— „Ce să fie? o nimica goală“, răspunse vecinul „împăratu' Șurina cel bătrân s'a dus pe calea cea neîntoarsă și noi n'avem nici un moștenitor; ce năpaste a picat pe capu' nost!“.

Îl jeli Șurina pe tată-său și măhnit ca vai de el se duse în palat la mă-sa. Mama îndată îl și cunoscă, îl îmbrățișă și voia să-l sărute, dar el nici cu capul nu o lăasă. Îl cunoscără și ceilalți cu toții, se duse vestea prin toată țara și pe Șurina cel tânăr îl puseră în scaunul împărătesc. Șurina voia să-și aducă ocrotitoarea, fiind însă tare obosit se așeză să odihnească puțin și mi țî-l fură somnul.

Atunci păși mama la dânsul și-l sărută; el se trezi, dar la Otolenca nu se mai gândea, nici nu știa ce se întâmplase cu dânsul. Când nu se întoarse Șurina, știu și biata Otolenca că a uitat-o. A plâns cu zece rânduri de lăcrămi și s'a văetat a pietre seci — dar

blestemul blestem și pace. Se duse de la fântână, se puse mai aproape de palat și se prefăcu într'un plop înalt, frumos. De departe ai fi putut să-l vezi de oricare parte te-ai fi uitat la dânsul și privea tocmai în ferestrele palatului, în care locuia Șurina, tânărul împărat. Fiecăruia îi plăcea plopul, fieștecare se mira văzându-l, numai pe împăratul îl cam fierbea, fiindcă îi împiedeca priveliștea țării și întâia zi așa s'a înfuriat de-a poruncit să taie plopul. Degeaba îl rugară oamenii să nu lase să fie tăiat un pom așa de frumos — el nu și nu; tăiară deci plopul.

N'a ținut mult și tocmai sub palat creșcu un măr nemapomenit de frumos și se mira lumea și mai și. Mărul însă creștea, înflorea și rodea nește mere ca de aur și gustoase de nu le-ai fi aflat părechea. — Mărul plăcu și lui Șurina, care nu lăsa pe nimeni — Doamne ferește, — să culeagă merele. — El însuș le culegea, ridicând mirosul și gustul lor în slava cerului. De astădată jignea mărul pe împărăteasa bătrână, că-i întuneca odaia, cicălea mereu și nu slăbea pe împărat cu jeluirile ei, până ce împăratului, văzând că nu-i dă și nu-i dă pace, îi sări țandăra și dete

porunca să taie plopul. Iarăş îl rugară oamenii să nu taie un pom așa de mândru, dar el o ținea morțiș; tăiară deci plopul.

Într'o scurtă vreme, după ce tăiaseră plopul, se ivi pe lac, tocmai sub ferestrele lui Șurina-împărat, o rață de aur, care înota încolo și îneoace, gâgăind neîncetat.

Tare se minunară oamenii de unde să se găsească pe lac o rață așa de frumoasă; chiar și Șurina nu mai ieșia din mirare și sta ceasuri întregi pe lângă lac, uitându-se la rața de aur.

Dorind să o vadă și mai bine, porunci să o prindă — dar și-ai găsit! Cu toate opintelile lor nu era modru să o prindă. — A trimis împăratul după pescari și după păsărari — toate înzadar — rața înota frumos pe lac, dar de-abia ce o atingea cineva — sfiîr! — era la cealaltă margine a lacului ori se seufunda în apă. Împăratul, văzând că nimeni nu-i în stare să pună gabja pe ea, fierbea de mânie și se puse el într'o luntre să-i vină el de hac. — Dar atât și-a fost!

Șireata rață par'că-l lua peste picior — nu era chip să o prindă! — Tocmai atunci, când vedea împăratul că e silit să rămână

cu buzele umflate — iată — rața, deodată, din îndemnul ei, înotă până la luntre și când întinse împăratul mâna după dânsa, se lăsă prinsă. — „Ei, rață afurisită, ai vrut să-mi pui funia'n coarne? Acum am să-ți arăt eu; te-am apucat și nu te mai las“, zise Șurina-împăratul, alintând rața pe gât și sărutând-o pe cap — și, iată; în aceeaș clipă mi ți se prefăcu în Otolenca, iar Șurina îndată își aduse aminte de toate cele ce se întâmplaseră cu dânsul. — Trecuseră șapte ani de când i blăstămase mama. O luă în brațe, nemaiputând de bucurie, o aduse la mă-sa și mai târziu au făcut o nuntă strașnică — și așa stăpâni o vreme îndelungată și plină de fericire Șurina, „domnu' împărat“, și cu Otolenca lui cea frumoasă.

„Trei crăişori fermecaşi“.

A fost odată, mult înainte vreme, un boier, putred de bogat, da nespus de risipitor: să joace *savle*, să benchetuiască şi să vâneze i-a fost munca cea mai dragă, de toate zilele.

După ce şi-a prăpădit toată averea, s'a strămutat din oraş într'un castel vechiu şi acolo trăia cu toţi ai săi, ca un sătean. Avea o nevastă şi trei fete mari, frumoase şi bune ca pâinea caldă, dar ce folos? După ce boierul s'a făcut sătean sărac, toţi prietenii l'au lăsat de izbelişte şi el trăia în castelul cel vechiu, părăsit şi singurel cuc. Singura sa petrecere era vânatul.

Într'o zi, când iarăş vâna, fără să puşte ceva, se rătăci el prin pădure. Deodată îi încrucişează drumul un iepure! În grabă chi-teşte boierul cu puşca, trage şi iepurele se dă peste cap. — Când aleargă însă boierul să-l prindă — iată, de după un copac, năvăleşte un urs, grozav de uriaş, se ridică în două labe şi cu cele de dinainte mi şi se năpus-teşte asupra boierului, răcnind de se cutre-mura pământul, „cum ai îndrăsnit să împuşti

pe supusul meu?! De aceea ori o să te mânânc acum, ori o să-mi dai pe fata ta cea mai mare de nevestă“, mormăi ursul și punându-și labele pe pieptul boierului își arată dinții — rânjiții spre el. Ce să facă bietul boier? Vrând-nevrând trebuia să făgăduiască, de nu voia să-l sfârtice ursul.

„După șapte săptămâni voi veni să o iau“, mormăi ursul mai departe și s'a cam mai dus, în freamățul uscăturilor, cari, se sfârâmau sub talpele lui.

După plecarea ursului sângele boierului înghețat de groază începu iară să curgă în vine, dar când se gândea boierul la cele făgăduite și la fiică-sa îl păli un plâns plin de jale.

Intristat se duse acasă și o jale și mai dureroasă îl cuprinse, când intră în odaie, și când îl întrebă fata cea mai mare, luându-i iepurele din mână, cum i-a mers la vânat. L'au trecut lacrămile.

Atunci se puseră cu toții pe întrebate ce s'a întâmplat de e fata așa de trist; nevasta și cu fetele nu-l mai slăbeau să le spună ce i s'a întâmplat. Ne mai având în cotro se puse pe povestite! „Într'un ceas rău s'a făcut

mama ta și — *amărâtu* de mine! într'un ceas și mai rău m'am născut eu, că te-am dat de nevastă unui urs, care o să vină după șapte săptămâni să te prindă“.

Nevasta sa și cu fetele începură a se boci și a se tânguî de răsuna castelul de gura lor; numai fata cea mai mare era liniștită și zise tătâne-său: „Nu-ți fiie inima rea pentru mine, că eu una o să-mi dau cu bucurie norocul pentru viața ta, dacă mi-i scris așa“.

Firește, se amăra rău și dânsa, de câte ori se gândea la urs, dar nu voia nici în ruptul capului să-i facă tatălui inima și mai grea.

Cu spaimă așteptau cu toții săptămâna cea de a șaptea și tata mereu își frământa capul cum să scape pe fată. Ce-l tăie capul? Într'o zi pofti pe toți vecinii și pe toți cunoscuții la nuntă. Nimeni nu se dete înapoi și în ziua hotărâtă se adunară în castel oaspeți ca frunza și ca iarba de mulți și printre dâșii o spuză de voinici viteji, armați cu toții până 'n dinți, căci așa o vruse boierul. După ce se adunară, boierul le-a destăinuit pățania sa și i-a rugat să-l ajute spre a-l

scăpa de urs. — Buni-bucuroși îi făgăduiră ajutorul și care de care se pregătea să scape pe fata cea frumoasă de namila de urs. Dar mirele nu venea. Cu toate că soarele trecuse lunecând spre scăpătat — de mire nici pomeneală.

Deodată răsună o muzică domoală și frumoasă, dar cam pe departe, ca și când ar fi venit de dedesuptul pământului. În fiecare clipă răsună însă tot mai tare, mai frumos, apropiindu-se mereu. Numai că se cutremură pământul sub copitele cailor și din pădure ieși un rând nesfârșit de trăsură dorite, sclipind în razele soarelui. — Trăsurile o apucară drept spre castel și acolo mi se opresc. Șase cai, care de care mai frumos, bat pământul, înhămați la trăsura cea mai frumoasă, și iată din trăsură sare un crăișor tinăr, frumos ca trandafirul și strălucind de aur și de pietre scumpe cum străluce lunca de flori, înainte de seceriș. După el săriră din trăsură și însoțitorii săi și merșeră pe urma lui spre castel.

Ochii tuturor erau ațintiți la oaspeții sosiți și anume la crăișorul, care n'avea păreche printre cei de față. — Se închinau

dinaintea lui, îi doreau bun-sosit, dar crăișorul, închinându-se în toate părțile, merse busna la boierul bătrân și rupt-ales mi ți-l rugă dacă n'ar voi să-i dea pe fata cea mai mare de nevastă.

„Bun-bucuros ți-aș da-o, prințule frumos, dar vai de mine și de mine!, am fâgăduit-o unui urs, pe care tocmai azi îl așteptăm“, zise bietul bătrân.

„Ei, ce-mi pasă de urs“, zimbi crăișorul. „Ursului i se cuvine o ursoaică, dar pe fata frumoasă să o dai unui tânăr voinic, care știe cum să o iubească.“

Boierul de bună-voie se lăsă înduplecat și se învoi, dacă i va plăcea și fetei. — Fata nu se împotrivi nice cum, că și ei îi căzu crăișorul cu trone la inimă. Iacă cum se schimbă nunta ursească într'o nuntă de prinț! Crăișorul dete porunca să aducă din trăsură o ladă plină cu aur, pe care o dăruie boierului, drept plocon. Apoi s'a ținut logodna și după logodnă nunta.

Ei, ce mai nuntă veselă! Muzica cea frumoasă cânta, boierimea chiuia și petrecea, până se arătă albul zilei.

Deselă a fost nunta aceea, dar prea scurtă. După câteva ceasuri crăișorul porunci să înhame caii, își luă rămas-bun dela oaspeți, pe tinăra nevestă o puse în trăsura cea mai frumoasă — și, iată, trăsurile sburau acum cătră pădure, de rupeau pământul.

Boierul aștepta acușica cu groază pe urs, da par'că l'ar fi înghițit pământul — ursul nicăiri!

Boierul, având iarăș bani cât păr pe el, începu din nou viața de odinioară: joc de table, oaspeți, vânat, tot felul de petrecanii, nu mai conteneau, firește că banii se prăpădeau văzând cu ochii. Prietenii îl iubeau din nou, tare, par'că l'ar fi purtat pe palme.

Degeaba îl îndemna nevestă-sa cea cumințe — el nu și-a dat pace, până ce nu și-a mătrășit bănetul. Ca odinioară îl părăsiră iarăș fărtații și boierul rămase cu ai săi singur, ca cânele nimănui.

Într'o zi își luă pușca și după obicei se duse în pădure. De vânat nicăiri nici o urmă, numai o *uligaie* sbura încet în înălțimea cerului.

Boierul țintă la ea, trage și *uligaia* cade de-alivanta la pământ. Dar abea că atinse

pământul, pădurea vui, cașicând ar fi frământat-o vișornîța și în vuietul vișorului iată un vultur uriaș, sburând în cercuri pe deasupra boierului. „Cum ai îndrăznit să-mi împuști tu pe supusul meu?“, răcni vulturul. — „Pentru una ca asta ori te fac mii de fărâme, ori îmi dai pe fată-ta cea mijlocie de nevastă. — Alege ce-ți place ție mai mult!“.

Era cam greu să aleagă bietul boier, când ciocul vulturului ciocănea de-asupra lui ca niște clește de faur și ghiarele namilei abia-abia că nu-l sfâșiară. — De voie de nevoie trebuia să-i făgăduiască vulturului că i va da pe fată de nevastă. „După șapte săptămâni am să vin să o prind“, zise vulturul și aruncându-se cu sgomot în înălțimea ceriului pieri undeva după munți.

Fluierând a pagubă nefericitul boier se întoarse acasă, făcându-și pe drum grele învinuiri că și-a vândut așa de rău fata iubită.

Ai săi luară îndată sama că tatălui i se întâmplase ceva rău, dar, deși nu-l slăbeau cu întrebările, el nu voia să le spună cu nici un preț ceva. În sfârșit tot îi isbueni vorba din inima muncită și începu să le spună de-a fir a păr toate pățaniile sale.

Mama înspăimântată abia că nu-și smulgea părul din cap, dar fata cea mijlocie își mângăia părinții: „Ei, părinții mei iubiți, nu vă mai chinuiți! Eu una o să mă duc de bună voie după vultur, regele pasărilor, de mi-e ursita așa. O să dea Dumnezeu să o am bine și acolo“.

Văzând că nu se poate altfel, bieții părinți se liniștiră cu gândul, că fata lor nu-i cu inima goală; dar tristeța tot le rodea inimile.

După șapte săptămâni trebuia pregătită nunta și boierul cu nevastă-sa au dat ce aveau ei mai bun din averea lor ca să pregătească o nuntă cum se cade.

Într'una se gândea boierul că, de va veni vulturul, o mulțime așa de mare de bărbați înarmați cu puștile ușor o să-l omoare. A și sosit ziua cea din urmă a săptămânii celei de-a șaptea. Toți așteptau cu nerăbdare; tinerii voinici țineau în mâni puștile încărcate cu gloanțe, spre a primi pe vultur. Nevasta cu toată țărnia ei tot era întristată. Vulturul nicăiri!

Când era soarele în cruce, răsună de departe muzica dulce și cu cât se apropia

eu atât mai frumos și mai dulce suna. Oaspeții stăteau tăcuți ca pământul, ascultând și așteptând. Numai că deodată dudu pământul sub copitele cailor și din pădure ieși un șir de trăsuri aurite și cât ai bate 'n palme erau în curte. Trăsura cea dintâi era cea mai frumoasă și în dânsa era un crăișor tinăr, strălucind de aur și de pietre scumpe, cum strălucește cerul de steluțe. — Abia ce sosiră în curte, sări cel dintâiu din trăsură și după el ceilalți. Ochii tuturor erau așintii numai la frumuseți și la haina scumpă a crăișorului, dar crăișorul merse oblu la boierul bătrân, i se închină și nici una, nici două îl roagă frumos dacă n'ar vrea să-i dea pe fata cea mijlocie de nevestă.

„Aoleo“, oftă boierul, „cu câtă plăcere ți-aș da-o și cât de bucuros te-aș numi fiul meu, crăișorule frumos, dar — Dzeu să mă ierte — am promis-o unui vultur și dihania asta chiar astăzi are să vină să o prindă“.

„Ei bine!“ nu-ți frământa capul, „lasă pe vultur să-și caute vre-o vulturoaică, dar pe fată o dă voinicului, care știe cum să o iubească“, răspunse crăișorul zâmbind. Ce să zică boierul? Se învoi dacă fata nu se va

împotrivi. Nu-i vorbă că fetei îi plăcea mai mult de frumosul crăișor, decât de namila de vultur, măcar că era regele pasărilor. Având învoirea tatălui și a fetei, crăișorul dete porunca să scoboare din trăsură două lăzi, pline de aur și argint, pe cari le adusese boierului drept plăcon. Apoi pregătiră logodna și într'una și nunta. Nimănui nu i-ar fi trecut prin minte astfel de sfârșit: în locul unei lupte cu vultur petrecania veselă și benchetuală. Veselia însă nu ținu mult și tinărul ginere porunci să înhame caii, își luă rămas bun, își așează nevasta cea frumoasă în trăsură și trăsurile sburară spre pădure, lăsând numai nori de colb în urma lor.

O vreme destul de lungă se uitară oaspeții după dânșii — mama chiar trase o toană de plâns — dar, slavă Domnului! — fata cea mijlocie în loc să cadă în ghiarele unui vultur, s'a ales nevasta unui crăișor frumos și de ar fi venit dihania asta, negreșit nu i-ar fi mers bine. Dar de vultur nici urmă.

Boierul iarăș avea său la rinichi și nici nu-și știa seama bogăției. Iară află o spuză de prietini. Patimile lui de odinioară se întoarseră împreună cu banii. — Turna cu

nemiluita și nu ținu mult că și-a mâncat lumânarea cu feștilă cu tot. Abia că-i rămase destul spre a trăi sărăcește cu nevasta și cu fata în castelul cel vechiu. Nu mai umbla după vânat, nici nu mai mergea după pasări, cu pușca — numai la pescuit tot mergea ca să-i treacă urâtul.

Intr'o zi, când iarăș îi veni pofta de pescuit, boierul își luă varga cu undița și se duse. Pe drum se puse pe gânduri și îi veni în minte cât de prost trăise pân'acum și cum ar trăi de cuminte de i-ar da cineva din nou o gramadă de gălbenasi. Mergea încet prin pădurea deasă și dupăce ieși din ea, se pomeni într'o vale, înconjurată de toate părțile de stânci costișe. În mijlocul văii se afla un lac verzui, pe care niciodată nu-l văzuse. Sosind la dânsul, îndată aruncă boierul undița în apă, nădăjduind că astădată are să prindă o puzderie de pești. Și, într'adevăr, ce să zici! Abia că undița cu muscă căzu în apă, iată că un pește înghiți lacom nada cu undiță cu tot și apoi înzadar se sbătu ca să scape. După el veni peștele al doilea, al treilea și alții, o mulțime. Tare mi-s'a bucurat boierul de un pescuit așa de

bogat, dar bucuria lui n'a ținut mult. Numai că mi ți se tulbură lacul chiar pe dedesupt și își arunca valurile până în slava ceriului, dar în valuri se sbătea coada unui pește uriaș. Valurile se năpustiră peste mal și din mijlocul lor năvăli o namilă de pește ne-mai-văzut. O trăsură întreagă ar fi putut să se învârtească în gura lui deschisă.

„Cum te-ai încumetat să-mi stârpești supușii mei?“ răcni peștele. „De aceea ori te voiu înghiți, ori îmi dai pe fata cea mai mică de nevastă. Alege după plac!“

Tare greu îi era boierului să aleagă, văzând înaintea sa gura peștelui deschisă. Pricipea prea bine că nu-i modru să facă altceva, decât să promită peștelui pe fată-sa. Așa a și făcut. „După șapte săptămâni am să viu s'o prind“, mormăi peștele și închi-zându-și gura cu sgomot se aruncă în lac așa de tare, că valurile săriră peste mal. Apoi se cufundă iute până la fund și se vârî în nisip, tulburând lacul întreg de nămolul scormonit. — Ca apa limpede a lacului, așa a tulburat peștele uriaș și sufletul boierului. Plin de îngrijorare se întorcea acasă bietul om, pierzându-și singura sa fericire,

fata sa cea mai mică. Sosi acasă posomorît ca un nor de noapte. Fata și cu mama îndată îl încunjurară și îl luară la întrebări, ce-i cu dansul, ce i s'a întâmplat, dar deși grămădeau întrebări pe întrebări, n'au putut să scoată nici un cuvânt din el. În sfârșit tot își deschise inima bietul boier:

„Două fete mi-am prăpădit“, spunea plângând. „Dzeu singur știe ce s'a ales de dânsese, că pân' acum n'am auzit nimic despre ele. Cel puțin una o știam, că le-am dat pe mâni omeneșii, da pe tine, fata mea dragă, te-am fâgăduit de silă unui pește. Săracul de mine!“ să văieta cu sughițuri, și nevasta sa plânga și mai tare.

Firește, și fata era mândră peste fire, că surorile ei au căpătat măcar bărbați frumoși, dar pe dânsa a promis-o tătâne-său unei nămetenii. Inima i se strângea gândindu-se la una ca asta și singura-i nădejde era că poate nici peștele n'are să vină, cum n'a venit nici ursul, nici vulturul. Boierul iarăși și-a poftit la ziua hotărîtă pe prietenii, cari erau întotdeauna gata sau la luptă sau la ospete și bucuroși îi fâgăduiră să apere pe fiica lui și să ucidă peștele.

Când se îngâna ziua cu noaptea, oaspeții fineri și cu bătrânii soseau din toate părțile, și adunându-se în curte așteptau peștele. Soarele stetea cruce la amiazi, apoi scăpătă la chindie — peștele nicăiri.

Deodată răsună departe o muzică frumoasă, frumoasă să mori și să n'o uiți! — Cu cât se apropia, cu atât mai frumos suna. După o clipă pământul durdui sub ropotul cailor și din pădure alergă un șir de trăsururi aurite, oblu la căstel. Cât ai zice ioc, erau în curte.

Trăsura cea dintâi era cea mai scumpă; în dânsa era crăișorul însuș așa de frumos și așa de scump îmbrăcat de nu mai avea păreche. Sărind din trăsură dete busna spre boier și alaiul lui după el. Inchinându-se înaintea boierului mi-ți începu să-l roage să-l dea pe fata cea mai mică de nevestă.

„Aleu, cât de bueros ți-aș da-o“, zise boierul — „căci știu bine că ar fi fericită cu tine, dar, săracul de mine, am făgăduit-o unei mătăhale de pește, care tocmai astăzi a veni să o prindă“.

„Ei, ce-mi pasă de pește?! Peștelui îi trebuie pește, dar mie îmi dă pe fata ta cea

frumoasă, ca să mi-o strâng la inimă și să o duc în casa mea". răspunse crăișorul cu un zâmbet frumos, să-ți crească inima 'n tine.

Se învoi boierul de să va învoi și fata; dar cine s'ar fi învoit mai bucuros decât fata? Ce schimb bun! După ce se învoi și fata, mirele porunci să scoboare din trăsuri trei lăzi pline cu aur și argint, pe cari le-a adus boierului peșcheș. Numai decât s'a pregătit logodna și nunta. Doamne, ce nuntă! Muzica, pe care a adus-o crăișorul, cânta niște cântece de se plătea să le auzi, — chiar boierii cei mai bătrâni abia-abia se reținură să nu se prindă în joc. — Dar tocmăi în toiul veseliei porunci tinărul ginere să înhame caii, își luă rămas bun dela toți cei de față, își așează nevasta în trăsură și cât ai clipi cu ochii, trăsurile sburară din curte de par'că caii mâncău pământul. Peștele n'a venit — fărtașii boierului, văzând că iarăș are bani de-i rămă eu lopata, credeau că din nou boierul o să joace cărți și va umbla la vânat cu dânșii. Dar astă-dată au pățit-o! Boierul știa acum cât de nesocotit a fost pân' acum și s'a hotărît de a lega de-acu paraua cu nouă noduri, ca să nu mai cadă în sărăcie lucie. Ce-i drept, nu-și căleă cuvântul.

Deși putea acum trăi cu banul, tot o durere îl chinuia pe el ca și pe nevastă: nu știau adică de loc ce s'a ales de fetele lor. Nenumărate-ori biata mama se bocea și să tânguia că a rămas ea un tei, căruia i-au tăiat toate crengile. Dumnezeu se milostivi de ea și îi dăruie în bătrânețele ei un fecior. Amândoi îi mulțumiră în genunchi pentru acest copil cum îi mulțumiseră pentru fete, și fiindcă îl doreau așa de tare, îl și botezară Doritul.

Mi-ți creștea feciorul în o zi cum cresc alți feciori în zece ani și se făcu un voinic de sta să se măsoare cu soarele. Tata îl învăța în toate cele trebuincioace unui bărbat voinic. Știa bine și feciorul că-i singura bucurie a părinților săi și de aceea voia să rămână sprijinul bătrânețelor lor.

Boierul dete o poruncă strașnică tuturor slugilor să nu cuteze nimeni de-a spune ceva despre fetele sale, îi era teamă că Doritul să nu cumva să afle că avuse surori și el. Dar ce folos? Tinărul fecior vedea că fărtașii săi au niște surori și întrebă adeseori de ce nu are și dânsul. Inzădar îi spuneau părinții că nu trebuie să aibă fiecare frate

surori, că nici nu a avut — fiul vedea prea bine că sunt mișcați, că mamei i se prelinge o lacrimă din ochiu pe obraz în jos — și de aceea nu-și dote pace. Știa o doică bătrână, care nu putea de loc să nu-i facă toate pe plac. Mi-ți începu a-i suci capul, par'că ar unge-o cu unt la inimă și cu șosele cu momele a isbutit de-i zise biata doica cu de-a mărunțul ce a fost cu surorile sale și că nimeni nu știe unde sunt acum.

De-ar fi bănuț săraca bătrână ce va urma, și-ar fi legat limba în zece noduri în loc să spună — fiindcă feciorul de abia că știu adevărul, să și hotărî de-a lua lumea 'n cap, să-și afle surorile.

Nu pot să vă spun cât se îngroziră părinții, auzindu-i hotărîrea; se rugau, se văitau a pietre seci — toate 'nzadar; hotărîrea sa rămase neclintită. Nici cu lacrămile mamei, nici cu rugămințile tatălui nu se lăsă înduplecat.

„Trebuie să-mi văd surorile cu orice preț“, zise, „de-ar fi și pe lumea cealaltă. Afară de astă n'are să-mi fie spre pagubă dacă o să-mi încere norocul. Cum a fi, așa

să fie — numai să-mi dai, tată dragă, un cal bun și o armă bună, care să-mi oblească drumul prin ceriuri și prin iad“.

Auzindu-l părinții vedeau prea bine că nici vorbă să se lase feciorul înduplecat; așadar a căutat tatăl să-i dea toate cele trebuincioase. Ii dăte pentru drum bani, arme, un cal bun și slugi, să nu pățească nici un rău pe cale. Când fură toate pregătite, își luă rămas bun dela părinți și dela doică și a pornit-o la drum. Merșeră împreună oblu spre pădurea, din care, după cum îi povestise tatăl, veneau și în care totdeauna se întorceau crăișorii. Merșeră ei cât merșeră, peste munți și văi, până ce-mi ajunseră în păduri dese, cu pomi cam de-o mie de ani. Pom lângă pom, iar sub dâșii măraciniș des; trebuia să-și taie cale cu sabia la fiecă pas. Nici asta nu l'ar fi supărat, de-ar fi avut ceva de mâncat. Dar merșindea li se sfârșise, iar casă omenească nu zăreau niciări. Atunci îndemnară slujitorii pe stăpânul lor să se oprească și nu voiau să meargă mai departe, temându-se că au să se prăpădească cu toții în pădure, dar el, nebăgându-i în samă, își tăia mereu cale cu sabia.

După o osteneală grozavă ajunseră lângă un munte mare, crescut până 'n vârful cu o pădure nepătrunsă. Atunci caii, ca pironiți de pământ, nu voiră să facă nici un singur pas înainte, dar după ce i-au întors îndărăt rânchezau veseli, Asta era adică granița, pe care nimănui nu-i era iertat să o pășească, fără numai tânărului fecior al boierului, Doritul. Văzându-o, dete caii slugilor și le zise: Nu vi-e scris să treceți granița asta, prietenii mei; duceți-vă acasă la părinții mei, spuneți-le voie bună în numele meu și le spuneți că n'am să mă întore până nu-mi voiu găsi surorile. Luați-mi și calul, cu ceilalți, că nu-mi mai trebuie în munții ăștia.

Slugile se întoarseră deci acasă, iar el singurel-cue răzbea acum prin pădurea cea deasă, tăindu-și calea cu sabia. Trecuse peste doi munți și două văi, trecu și a treia vale, când se pomeni înaintea unei văgăuni mari. În văgăună a găsit o gaură, din care ieșeau nori albaștri de fum. Gaura și fumul îndată îi atraseră luarea aminte și-i isbiră vederea. „Măi“, se gândi feciorul, „de-ar sta acolo chiar o cotoroanță vrăjitoare, tot mă vâr la dânsa“ și fără să se răsgândească prea mult,

s'a dus oblu la vĂăgăună, iar ajungând la gaura, din care ieşea fumul, văzu că cu toate că e cam strâmtă, totuş o să poată să se strecoare oarecum. S'a vĂărât deci în dĂănsa, dar cu cĂăt mergea înainte, cu atĂăt se rĂăsleţea gaura, pĂănĂă ce putea sĂă meargĂă în tihnĂă — numai cĂă era Ăăntunerec acolo ca Ăăntr'un corn. CĂăţiva paşi mai departe zĂări ceva licĂărind ca un focşor. Cu cĂăt mergea înainte, cu atĂăt creştea şi lumina, deodatĂă se pomeni Ăăntr'o peşterĂă mare, cioplitĂă ca o odaie; Ăăn mijlocul ei ardea un foc, care lumina peştera ĂăntreagĂă. Pe lĂăngĂă foc şedea o doamnĂă frumuşicĂă, jucĂăndu-se cu doi pui de urs. ZĂărind Ăănaintea ei un om pĂămĂăntean, sĂări Ăăn sus şi strigĂă uimitĂă de tot: „Cum ai ajuns pĂănĂă aici, omul lui Dzeu?! Nici o pĂă-sĂăricĂă n'a pĂătruns aici pĂănĂă acum, necum sĂă vinĂă un suflet de om! Du-te ĂăndatĂă, cĂăt poţi de iute; de va veni bĂărbatul meu, de loc are sĂă te sfĂăşie“.

„Cum am ajuns aici?“ rĂăspunse Doritul, „m'am dus sĂă-mi caut surorile, cari s'au mĂărritat dupĂă trei crĂăişori“ — şi apoi spuse doamnei din fir Ăăn pĂăr toate cĂăte i-a spus doica. Frumoasa doamnĂă cunoseu ĂăndatĂă din

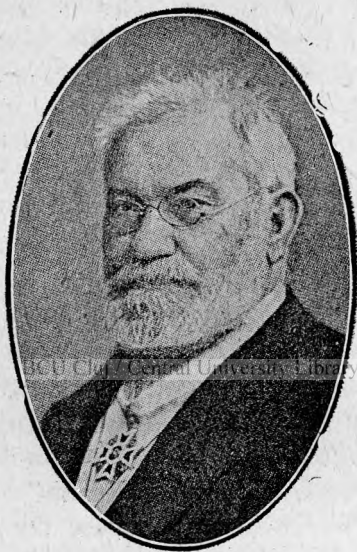
cuvintele sale că-i e frate, fiindcă ea însăși era fata cea mai mare a boierului. Il întâmpină cu o bucurie nespus de mare, îndată se așează pe lângă dansul, rugându-l să-i grăiască despre cei de acasă, Dar abia că începuse înveselitul frate să-i spună, răsună înaintea peșterii mormăitul mânios al ursului. Feciorul, la rugămințile surorii, sări iute sub covata ascunsă într'un colț. De abia că se ascunse, năvăli în peșteră ursul, bărbatul surorii sale frumoase, și mirosind prin toate colțurile, răcni: „femeie, aici miroase a carne omenească, adu-o îndată, să o sfășiu“.

— „Aoleo, bărbate dragă, cum să se afle aici vre-un om, când nici o pasăre sburătoare nu pătrunde până la noi, necum picior omenesc? N'ai nici o grijă“, îl îmblânzea nevasta. Dar ursul nu vrea să auză, cutreieră toată peștera, mirosind și răcnind, încât se cutremură și valea cea de a treia.

„De nu vrei să mi-l dai, am să mi-l găsesc eu însumi“, zise el și năvăli drept la covată. A răsturnat-o, când, deodată, tună de miazănoapte, peștera se cutremură, se schimbă într'o curte mare și frumoasă, ursul se prefăcu într'un crăișor frumos, iar puii

de urs se prefăcură în băieți drăgălași. Cu chipul urse se trecu și sălbătăcia crăișorului, care, în loc să-l sfășie, începu să-l sărute și să-l îmbrățișeze pe cumnatu'-său, bucurându-se că nu l-a sfășiat. După această întâmpinare prietenoasă se puseră la povestit; Doritul vorbea de părinții săi, crăișorul și nevasta de starea lor.

„Precum ai văzút, cumnate dragă, sunt fermecat în urs, iar tot așa sunt fermecați și frații mei, cel mijlociu în vultur, cel mai mic în pește. Fermecătura noastră ține douăsprezece ceasuri, atunci ne prefacem în numelele cele scârboase, cutreierăm toată țara și vrând-nevrând chinuim pe bieții oameni. Alaiul nostru cu toată boierimea se prefacă în fiare, iar curțile cu satele se prefacă în munți pustii și văgăune. De sună ceasul ursit, căpătăm iară chipul nostru omenesc și toate împrejurimile iarăș înviază. Așa e în fiecare zi ce-o dă bunul Dzeu! Că suntem fermecați din pricina surorii noastre, asta o știu bine; dar cum ai putea să ne scapi, nu știu de loc și mă îndoiesc, fiindcă sunt prea strașnice prinsorile fermecăturii noastre. Dar de te-ai hotărît să încerci cel puțin: du-te

† **Dr. Ioan Urban Iarnik.**

Gândiți-vă și la prietenul acesta al nostru, care mult a lucrat pentru țăranul român. O minunată carte este traducerea sa: „*Bunica*“ din *Bojena Niemțová*, apărută în ediția a II-a la „*Cartea Românească*“ (30 lei) 1923.

la frățiorul meu cel mai tânăr, poate ca să-ți dea vre-un sfat bun. De la mine primește cel puțin acest păr de urs, care o să-ți fie de folos. Când te vei afla în vre-o primejdie, mototolește-l și îndată îți vor veni șase urși întru ajutor“.

Bun-bucuros a primit Doritul părul și-l ascunse bine; la toate s'a învoit, rugând numai pe cumnatul său să-i arate drumul la fratele său; cumnatul i-a făgăduit-o, fără multă vorbă. După ce își povestiră verzi și uscate, după ce își ospătară cât se poate de bine pe oaspetele cel drag, auziră șase roibi bătând neastâmpărați cu copitele sub fereastră. „Măi, frate“, zise cumnatul, „trăsura te așteaptă, iar caii cunosc drumul. Să te duci sănătos, că să apropie ceasul farmecului meu“.

Cu greu și-au luat rămas bun, neștiind dacă se vor vedea încă vre-odată. Apoi se așeză Doritul în trăsură, iar caii sburau ca pe niște aripi cu dânsul peste munți și văi, de se înveli drumul în nori de praf. Ajunseră la granița stăpânirii cumnatului, tocmai în clipa când trecea ceasul ursit; într'aceeaș clipă se pomeni Doritul la pământ; în locul cailor văzu șase șoareci, alergând îndărăt

spre pădure; iar trăsura se prefăcu într'o găoace de nucă. Singur ca degetul stete acum pe lângă un izvor, într'o pădure pustie. Dincolo de izvorul ăsta zări o potecă și strecurându-se spre pădure, a apucat pe ea de l'ar duce ori și unde. Merse el cât merse prin pădure, peste văi, peste coaste și peste dealuri, i s'a sfârșit și merindea, pe care o purtase cu sine, când iată că ajunge lângă un stejar atât de mare, încât n'avea păreche în lumea întreagă. Jur-împrejur își răsleția crengile, iar în mijlocul lor sta în vârful lui o casă. Abia că a zărit-o, îndată își gândi Doritul că va fi culcușul surorii sale celei mijlocii. Așteptă mult timp de se va ivi să-i ajute în sus, dar sora nu ieși de loc. Deci strigă cât îl luă gura, bătând stejurul. Asta a ținut destul de lung până ce se arătă, sus, chipul frumos al unei femei, întrebându-l cine este și de ce strigă și bate.

— „Eu sunt, eu, Doritul, frate-tău, soră dragă; ajută-mi cumva să ajung la tine“.

— „Frațele meu?!“ se mira doamna, — „niciodată n'am avut un frate. Dar oricine să fii, omul lui Dzeu, croiește-o la fugă cât poți tu de iute, că de va veni bărbatul meu, numai decât te sfășie“.

— „De mă sfășie — de nu mă sfășie“, răspunse Doritul „ajută-mi numai să ajung sus, apoi îți voi spune cine sunt și ce vreau“. Doamna se înduplecă și lăsând o funie în jos i-a ajutat lui Doritul să se cațăre până sus. Ajungând acolo s'a așezat cu doamna pe o grămadă de mușchiu, și i-a spus doamnei cine e și ce vrea. Pe soră o podidiră lacrimile de bucurie și începu să-și desmierde fratele; dar îi era și frică să nu-l sfășie vulturul când va sosi acasă. Abia că se cunoseură și se întâmpinară — când auziră bubuitul / văzduhului, ea și când s'ar apropia o furtună. Vulturul sbură acasă. „Să te ascunzi, frate dragă, cât se poate de repede în mușchiul ăsta, că doar tot te scap“, îl rugă sora.

Abia că se ascunse, iată vulturul năvălind în cuib și răcnind. — „Nevastă, aici mi-roase a carne de om. Indată mi-o întinde să o sfășiu!“

— „Aoleo, bărbate dragă“, îl dumirea nevasta, „cum să se afle aici, pe unde nici păsărică sburătoare nu se vede, necum om pământean?“ „De nu vrei să-mi spui, am să-l aflu eu însumi“, țipă vulturul, mânios

foc și începu să scormonească în mușchiu, și și-a și vârît ghiara toemai în grămada, în care se ghemuia Doritul fără să se miște — când, deodată, sună ceasul de-al doisprezecelea. În aceeaș clipă se cutremură pământul, căscioara cea de pe vârful pomului se prefăcu într'o curte mândră, vulturul într'un crăișor frumos, puiul de vultur într'un băiețel, drăguț și toate de jur-împrejur înviară.

Bucuria crăișorului că nu și-a sfâșiat cumnatul și că a putut să se înveselească cu dânsul! Imdată au pregătit ospăț mare, iar Doritul a trebuit să povestească despre părinții săi și de ce a venit. „Părinții mei bătrâni o duc cum o duc toți oamenii bătrâni; sănătoși i-am lăsat și numai cu jale i-am părăsit — dar vream cu orice preț să-mi cunosc surorile și cumnații. Pe sora cea mai mare o cunosc deja, am făcut cunoștință și cu ursul, cumnatul meu. El mi-a spus de ce sunteți fermecați, dar eu m'am hotărît să vă scap pe toți. L'am întrebat pe cumnatul cum să pun treaba la cale, dar el n'a putut să-mi dea vre-un sfat; m'a trimis la tine, cumnate dragă, că doar tu să-mi spui ceva de folos“.

— „Ei, cumnate dragă“, răspunse el, „de geaba te trudești; eu unul nu cred că ai putea să ne mântui. Prea grea e fermecătura noastră. Sfat nici eu nu pot să-ți dau, dar de ești așa de hotărît, du-te la frate-meu cel mai mic; el de sigur are să-ți desvăluiască taina întregă“.

— „Mă duc, mă duc, numai arată-mi drumul“.

— „Până la granița stăpânirii mele vei merge în trăsură mea: apoi apucă cărarea, care o să ți se ivească. Pe cărarea asta vei ajunge la un lac; bagă de seamă pe unde va ieși fum din apă; aruncă-te acolo în apă! Na-ți câteva pene de vultur. De vei fi în primejdie, mototolește-le și îndată îți vor veni șase vulturi într'ajutor“.

Cu inima înfrântă își luă rămas bun Doritul dela sora iubită și dela cumnatul său, cari îl însoțiră până la trăsură. De-abia se așeză, și s'au și ridicat caii în văzduh, sburând peste dealuri și peste văi. După ce ajunseră la graniță, ceasul ursit trecu, iar Doritul iarăș se pomeni pe pământ, ca întâia dată. Caii se prefăcură în vrăbii, iar trăsură într'o găoace de găină. Udzând îna-

întea sa o cărare, își aduse aminte de cuvintele cumnatului și o apucă voinicește înainte. Merse cât merse, i se sfârșiră și cele de-ale gurii, pe cari le luase cu sine, până ce ajunse într'o vale, pe lângă un loc verzui. Cât s'a bucurat bietul fecior când se opri lângă lac și văzu nu departe de țărnire, cum iese din apă un nor albastru de fum, răslăfindu-se în toate părțile. Fără să răsuflă cât de puțin se aruncă în apă, tocmai acolo de unde ieșea norul. Nevătămat căzu prin horn pe o vatră, tocmai în clipa, când soră-sa voia să facă focul. Neștiind ce s'a întâmplat, sări biata soră tremurând ca varga de frică în odaie; dar fratele, sărind de pe vatră, alergă după dânsa, strigând vesel: „Nu te teme, soră dragă, sunt eu, frate-tău, care am venit să te văd“.

Surorii îi trecu teama când văzu că stă un om ca toți oamenii înaintea ei, care îi zicea: soră, deși ea nici habar n'avea de vre-un frate. Deci îi spuse: „Nu mă înșela cu graiul dulce, că eu niciodată n'am avut un frate — dar oricine să fii, omul lui Dzeu, spune-mi cum ai ajuns și ce vrei?“.

Atunci îi spuse Doritul surorii toate cu de-a mărunțul, cine e, de ce a venit, iar

sora îl luă pe după gât și-l strânse la inima ei. Nespuse de mare fu bucuria lor, a amândurora, dar și mai mare atunci, când s'a înapoiat acasă și cumnatul, care se întorcea întotdeauna prefăcut în om. Nevasta alergă să-l întâmpine în odaia a treia, strigând plină de bucurie: „Bărbate dragă, vino aici să-ți vezi cumnatu', pe fratele meu, pe care nici eu nu l-am cunoscut pân' acum“. — „De este frate-tău, o să-mi fie cumnat drag“, îi răspunse crăișorul-pește, întâmpinându-l și întrebându-l numai decât despre părinți. — „Erau sănătoși bătrânii mei părinți, când am plecat, da nu știu cum o duc acum, nici dacă mai trăiește, fiindcă e atât amar de vreme de atunci. — Voiam să-mi aflu surorile și cumnații — iar acum i-am văzut pe toți, da mai trebuie să te întreb de ceva: Mi-au spus cumnatul-urs și cumnatul-vultur că mă vei sfătui de sigur, cum aș putea să vă scap pe toți de fermecătură. Te rog deci spune-mi de ce sunteți fermecați și cum să vă scap, pentrucă eu unul nu mă duc acasă până ce nu vă mântui, chiar de aș pieri“.

— „Te-ai apucat de-un lucru greu și primejdios, nu știu de vei isprăvi ceva“, zise cumnatul, după o răsgândire îndelungată —

„dar de te-ai apueat, să-ți cerci norocul! Ascultă: noi aveam o soră frumoasă, pe care voia să și-o ia de nevastă un vrăjitor. Fiindeă dânsa nu voia să-l ia de bărbat — Doamne ferește — iar nici noi nu voiam să i-o dăm — vrăjitorul s'a cătrănit rău de mânje, ne-a furat sora, iar pe noi înși-ne ne-a fermecat. In farmecul ăsta trebuie să ne chinuim până ce ori se învoiește dânsa să-l ia de bărbat sau ne scapă cineva din puterea lui proprie. Vrajitorul și cu sora noastră stau într'o peșteră, pe care o poate deschide numai o cheie de aur, care atâră de un pom înalt, nu departe de dânsa. Dar e prea primejdios de ai îndrăsni să o iei de pe pom. Ar trebui să mergi prin douăsprezece odăi, în odaia cea de-a treisprezecea doarme într'un pat vrăjitorul, pe lângă dânsul zace in sieriu sora noastră. De-asupra vrăjitorului atâră o trâmăiță de aur; numai atunci când vei suna odată dintr'ânsa, ne scapi pe toți. De vrei să ne scapi, trebuie să o duci în îndeplinire, dar îți spun că ai să înduri multe rele“. — „M'am deprins eu cu suferințele de mult, iar de primejdii nu mă tem. Cum va vrea Dumnezeu, așa să fie! Pregătiți-mă numai de drum!“

— „Ei bine, Dumnezeu să te ajute! Du-te deci, drumul ți-l arăt bun-bucuros“, zise cumnatul. Încă odată mi-l ospătară pe oaspetele cel drag, cum au știut ei mai bine, apoi își luară rămas bun dela el, mâhniți cu toții, iar Doritul apucă drumul, pe care i l'a arătat cumnatul. Merse el cât merse, peste dealuri și peste munți, până ce ajunse, pe urmă la un pom mare, de care era atârnată o cheie de aur, strălucind de departe. Dăzându-o se înveseli voinicul, că și-a ajuns ținta. Se odihni o leacă, apoi începu să se cațare pe pom. Lucru-i mergea iacă, așa, calea-valea, că se urcă voinicul cățiva stâneni în sus — dar, deodată, ce să vezi? șase bivoli sălbatici veniră deodată, într'o fugă nebună și începură să lovească cu frunțile lor tari în pomul, care se clătina sub loviturile lor ca o trestie. N'a lipsit mult să cadă Doritul jos, ca un tuleu de brad. Spre norocirea lui îi veni în gând darul cumnatului-urs; își scoate iute perii, îi motolește și, iată, nu știu de unde aleargă șase urși uriași și năpădind asupra bivolilor mi ți-i fac bucațele. Scăpat din astă primejdie grozavă se urcă bietul fecior cu chiu și vai mai sus și mai sus, până ce ajunse la cheia

însaș. Incepuse să o deslege, când sosește o ceată de găște sălbatice, cari începură să piște pe bietul fecior cu ciocurile și sălbătă cu aripile. Dar el își aduse aminte de penele de vultur, le scoase iute afară, le motoli și iată: în aceeaș clipă sburară acolo șase vulturi mari și cât ai elipi din ochi nu s'a ales nici praf din ceata de găște. Atunci a putut Doritul să-și deslege cheia în tihnă și să se coboare în liniște. Nu-i vorbă, isprăvisse o bucată grozavă de lucru, cheia se afla deja în mânilor sale, dar îl așteptau năcazuri și mai mari. Se odihni și apoi merse la stâncile, cari se ridicau nu departe de pom. Se uită la dânselor din toate părțile, dar nicăiri nu află nici o găurice cât de mică, necum ușă. Se temea deja că nu va isprăvini mica, nici cu cheia de aur, dobândită atât de greu; deodată îi trăsni prin cap ce i-a spus cumnatul-pește: să atingă numai cheia de stâncă și pe ori unde o să o atingă, acolo se va deschide. Atinse deci stânca cu cheia; stânca se deschise de tot, iar Doritul intră într'o odaie cioplită numai din ghiață. Din păreți sufla un frig arzător ca focul; că numai ca prin minune nu i-au înghețat picioarele de pământ. Dar de toate acestea el nici nu

băgă de seamă, alergând iute spre ușa de-a doua. Abia că sări în dânsa, flacări îi năvăliră, fiindcă odaia era plină de foc.

În odaia de a treia îl întâmpină sâsăitul unei puzderii de șerpi împletifiți laolaltă și svârcolindu-se unul peste altul. Grăbit trecu vornicul și peste jigăniile acelea, într'o odaie de-a patra, care era plină-plinuță cu lilioci grețoși.

Răsbi și prin ăștia, trecu și prin celelalte odăi, pline de dihanii urâte și mai și, până ce ajunsese pe urmă la ușa odăii celei de-a treisprezecea. O deschise ușor, întrăca o umbră și o închise iarăș încet-încetinel. Pe toate le-a aflat tocmai așa cum i-a spus cumnatul. Drăjitorul — urât de te apuca grozile morții uitându-te la dânsul — zăcea pironit la pat de un somn greu; pe lângă el zăcea pe pământ într'un sicriu de fier chipul frumos, dar îngălbenit și uscat al unei femei — deasupra patului atârna de părete o trâmbiță de aur. Doritul ne mai putând de oboseală, s'a așezat într'un colț să răsufle puțin. În odaie era o liniște adâncă de ai fi auzit și o muscă sburând. Deodată sună de miazănoapte. Vrăjitorul se deșteptă din somn și, tot zăcând, strigă cu glas strașnic: „Mă iai de bărbat pe mine ori ba?“ Din sicriu răs-

punse un glas femeiesc, mâhnit și slab: „Nu te iau“! „Atunci trăiește și putrezește“, strigă vrăjitorul și iarăș l'a prins somnul. După o clipă se ridică Doritul încet-încet de pe pământ, se furișă ca un duh la pat, întinzând mâna după trâmbiță, O ținu deja în pumn, când se trezi vrăjitorul și se răsti, foc și pară, la cel îndrăzneț, dar feciorul nostru cu mult mai sprinten decât vrăjitorul sări fulgerește la oparte și până nu-l apucă vrăjitorul, sună de trei ori din trâmbiță. Ca și când ar fi durduit o sută de tunete, atât de grozav a sunat trâmbița cea de aur; stâncile se cutremurară până în temelie, odăile umplute cu ghiață, cu foc, cu jigăanii, fel și chip, se prefăcură în niște odăi frumoase, vrăjitorul se topi ca unsoarea, iar din sicriu ieși o fată frumoasă.

Deși semăna, zăcând în sicriu, mai mult cu o ființă moartă, decât cu o ființă vie, totuș, a înviat acum ca trandafirul cel mai frumos, fiindcă fermecătura nu i-a stricat frumusețea, că dânsa a rămas totdeauna tânără.

Cu lacrămile în ochi mulțumi mântuitorului ei. — Dar feciorul se bucura că și-a scăpat nu numai cumnații, ei și pe fata cea drăguță, de-o sorbia cu ochii de dragă ce-i era.

— „Dar spune-mi, te rog, voinice dragă, cine ești și cum ai venit aici?“, îl întrebă fata cea frumoasă.

Atunci îi spune Doritul toate dela 'nceput până 'n capăt, cine e, cari țări le-a cutreierat și cum a ajuns până la peșteră. S'a bucurat fata cea frumoasă și mai mult, auzind că scăpase Doritul și pe surorile ei de fermecătura, de care dânsa nici habar n'avusese și că e înrudit cu dânsa. Iarăș i-a mulțumit și l-a întrebat cum să-i răsplătească?

— „Eu unul nu-mi cer nimica, fără pe tine, fată frumoasă“, răspunse Doritul. Știi dvoastră, voinicul îi căzu și fetei cu tronc la inimă. Deci au fost amândoi îndată la un cuvânt. După ce-și povestiră toate și se mângăiară împreună, s'au dus la fratele cel mai mic, la care îl așteptau pe Doritul cei doi frați mai mari, pe cari i scăpase, cu nevastă și cu copii cu tot. Bucuria lor nespuse de mare la revederea asta, dar și mai mare, după-ce se duseră cu toții la părinții lor și-i găsiră vii și sănătoși. Nici nu puteau părinții să-și dorească o fericire și o bucurie mai mare decât era fericirea lor, când s'au întors acasă de neașteptate fetele lor și fiul lor, sănătoși și fericiți cu toții. — Dar coroana fericirii s'a ales nunta tânărului Doritul cu fata cea frumoasă.

Ei, ce mai nuntă! De când e lumea lume, așa nuntă n'a mai dat nici o dată mai fie!

BIBLIOTECA UNIV

Intemeiată la 1861 de marii metropoliți Andreiu Șaguna dela Sibiu și Alex. Sterea-Șuluțiu dela Blaj, de frunțașii neamului nostru de atunci: Tim. Cipariu, George Barițiu, Axente Severu, cav. I. Pușcariu, baron Vasile Pop, Dr. I. Rațiu, Iacob Bologa ș. a. cu scopul de a înainta cultura poporului român prin tipărire de cărți bune și folositoare, a înființat și va înființa și susține bibliotecile populare în fiecare comună, bibliotecile regionale în fiecare centru de despărțământ și o bibliotecă mai mare centrală; a întemeiat și va întemeia și susține muzee regionale în centrele despărțămintelor, pe lângă un mare Muzeu Central; a ridicat și va ridica și susține case naționale în toate comunele românești; a aranjat și va aranja expoziții etnografice (de porturi, de jocuri naționale etc.), de agricultură, de grădinărit, pomărit, de copii, industriale, artistice ș. a.; a ținut și va ține conferințe și prelegeri populare; a acordat și va acorda premii și burse (stipendii); a înființat și va înființa bănci populare, cooperative ș. a.; a instruit și va instrui pe analfabeți (pe ceie nu știu ceți și serie). „Asociațiunea“ e împărțită în despărțăminte (cercuri), iar acestea în comune sau agenturi. 4 persoane pot face o agentură și cere prin directorul despărțământului o bibliotecă dela

Abonați publicațiile „Asociațiunii“!

„TRANSILVANIA“

Cea mai veche revistă românească din Ardeal

Apare lunar.

Costul abonamentului anual:

pentru membrii „Asociațiunii“ 100 Lei
pentru nemembri 200 Lei

Abonați-vă la „Biblioteca Poporală“.

Ultimii numeri conțin următoarele:

- Nr. 111. Calendarul pe 1924, întocmit de I. Georgheseu;
- Nr. 112. Gânduri de dat mai departe, de Horia Petra-Petrescu;
- Nr. 113. Pentru sările de șezătoare. Material de citit și de răsândit;
- Nr. 114. Inviere și alte poezii de Ioan Boreia.
- Nr. 115. Clipe de întremare sufletească. (de citit în șezătoare);
- Nr. 116. Icoane dela țară. (Schife din viața țărănească, de Petrea Dascălul);
- Nr. 117. De braț cu Moșul în povești, povești și fabule de Moșul (Nic. Petra-Petrescu);
- Nr. 118. Povești din țara Cehului de Bojena Niemțová, traduse de Abatele Zavoral.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cea mai răspândită publicațiune poporală

„BIBLIOTECA POPORALĂ :-: A ASOCIAȚIUNEI“ :-:

e îngrijită de secretarul literar al „Asociațiunei“
cu sprijinul celor mai buni scriitori pentru popor.

Costul abonamentului anual:

pentru membrii „Asociațiunei“ 50 Lei
pentru nemembrii 70 Lei

Adresa: „ASOCIAȚIUNEA“ Sibiu, Strada Șaguna 6.

Tipografia „Dacia Traiană“ Sibiu.